

Földi Péter kiállítása Győrben*

SHAH GABRIELLA

Egy nagyszabású kiállítást rendeztek Győrben Földi Péter Somoskőújfaluban élő Kossuth-díjas festőművész alkotásaiból. A két termet betöltő tárlaton a művész hatalmas olajfestményei mellett kisebb pácképei is láthatóak voltak. Ugyanebben az időben fiának, Földi Gergelynek a művei a győri Mobilis Interaktív Kiállítási Központban szerepeltek. Az ifjabb művész autókat, tehergépkocsikat ábrázoló alkotásai remekül illettek a modern térbe, s ezzel a kiállítással kívánták megteremteni azt a hagyományt, hogy folyamatosan a járműiparhoz kapcsolódó képzőművészeti alkotásokkal fogják színesíteni a Mobilis falait.

A győri Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeumban Földi Péter alkotásait tekinthette meg az érdeklődő közönség. Nem ez az első alkalom, hogy nógrádi művész mutatkozik be az Esterházy-palotában, hiszen pár évvel ezelőtt Csohány Kálmán pásztói származású grafikusművész rajzaiból válogattunk egy kiállítási anyagot. Kettőjükben nemcsak a palóc vidék a közös, hanem a szülőföldhöz való ragaszkodás, amely nemcsak mint elvont eszme jelenik meg, hanem a mindennapok valóságából, a megélt élményekből, az emlékekből és az átöröklött hagyományokból formálódott, földrajzilag is behatárolható területen megvalósuló táj – kultúra – ember organikus harmóniája. Csohány Kálmán egyszer azt írta: *„Szűkebb hazám embereit ismerem jól, de úgy érzem, hogy az ő örömük vagy bánatuk papírra vetésével egyetemes emberi magatartást közelítek meg. Ez a legfőbb célja és értelme munkáimnak.”* Földi Péter pedig tovább megy, s egy organikus világképet alkot meg, melyben szülőföldjének, Somoskőújfalunak a mindennapjain keresztül a világmindenséget ismerjük

* A 2013. május 10-én Győrben, az Esterházy-palotában elhangzott megnyitó részlete.

meg. A különböző mítoszok és mesék világa nála ahhoz szolgáltat keretet, hogy képpé tegye számunkra azokat a tanításokat, melyeket a természethez közel élő emberek, illetve az Isten tenyerén élő gyermekek még tudnak. A gyermekek rajzait évtizedek óta tanulmányozza, s ez az eredendő világkép beépül a munkájába is. Földi Péter életművében a népművészeti gyökerű univerzális szimbólumrendszert, az ősi hitvilágot és a keresztény szimbolikát ötvöző kifejezésmódot kereshetjük. Én a mai magyar festészet legjelesebb képviselőjének Földi Pétert tartom, úgy vélem, vele kapcsolatban említhető a kifejezés: prófétafestő. Ő az, aki még közvetlen kapcsolatban áll a Teremtővel. A földi és az égi szféra között jár, képeivel üzeneteket közvetít felénk. S könnyű kitalálni, hogy Földi Péter alkotásai mely világnak szólnak: a Földi világnak, s nemcsak a beavatottak érthetik, hanem bárki. Olyanok az alkotásai, mint Mózes kőtáblái. Rajta vannak a parancsok, a felszólítások.

Minden egyes kép a mindennapi élet egy jelenete, viszont a téma a festményeken szakralizálódik. A *Pacsirtaének* című képen egy kígyószzerű lény nő az ég felé, mely a különböző mitológiákban, és Földi Péter képen is a madár ellentétpárjaként szerepel. A kígyó az életfa gyökereinél lakik, míg a madár a fenti világban él. A pacsirta felrepült az éjig, a Teremtőjéig. A kép alján az emberfigurák szájából békák nőnek, a gonosz kiáramlásának, a csúf dolgok kinyilatkoztatásának vagyunk tanúi, melyek felérnek az éjig, a tiszta énekű pacsirtáig. Próbálkozik a pacsirta több hangon is megszólalni, s nyelveken beszélni – a tudósok szerint ugyanis több mint kétszáz különböző hangból áll a pacsirta éneke –, hogy elnyomja a sok üres fecsegést, a lármát, de az éneke oly rövid, legtöbbjük még egytized másodpercnél is rövidebb, így az ő hangja a földön nem mindig hallatszik tisztán, talán csak az égnek szól.

Ennek a műnek a párja *A négy fa kútja*. Ennek az alapélménye – az alkotó vallomása szerint – egy erdélyi kirándulás volt. Ott látott egy vályút, mely egy kettévágott és kivájt fenyőfa volt, ezen vezették le a hegy egyik forrásának vizét. Földi Péter ábrázolásáról a bartóki *Cantata profana* is egyértelműen eszünkbe jut. Ez a forrás valami nagy dolgot jelképez, valami kimeríthetlent, ami az embereket ősidők óta életben tartotta. A kút, amely egy alapvető igényt elégít ki, minden ember számára nélkülözhetetlen. A túlélés forrása, sőt átvitt értelemben a megértés forrása is. Itt ugyanúgy megjelenik a kettős világ, a fenti tiszta, s a lenti, mely Földi Péter képen már elposványosodott. Jelképszerű a fenti forrásvidék, ahol az égi szarvasok isszák a tiszta vizet, lent pedig a vályú körül megy a tülekedés. Mindenki közel akar kerülni a vályúhoz, még ha az nem is hűsít és frissít, hanem inkább már bemocskol és elállatiasít. Nem véletlenül hosszú az út a forrástól a vályúig, s az sem véletlen, hogy a kút az alvilág, a föld és az ég összekötője. A *Vetésforgó* című festmény az élet körforgásának gyönyörű szimbóluma. A magot vető figura a teremtő istenség megtestesülése. Mivel

a mag beérése a termésnek vagy magának a növénynek a pusztulását, de egyben újjáéledését is hozza, az újjászületés szimbólumaként a különböző kultúrák meghaló és feltámadó istenségeinek attribútuma. A mag fallikus jelkép, a férfiúi teremtő erő kifejezője, amely a női elemben, a földben, a vízben bontakozik ki és terem gyümölcsöt, ahogy a *Nappali csillagok* című kép földanya-ábrázolásán is látjuk.

Az élet megszüli a halált, a halál az életet. Ezen a képen még az a paradicsomi állapot van, amikor az ember nem nyúlt bele a természet rendjébe.

A *gyöngytyúk patkánnyal* című alkotáson a patkány a tojásokat készül ellopni. A patkányt a szimbolika a piszkos, földalatti járatai miatt a kapzsisággal, a telhetetlenséggel, a lopással, a tisztességtelen úton való meggazdagodással hozza kapcsolatba, az emberi közösség életében összeférhetetlenséget okozó bajok „a meg nem gondolt gondolat” jelképe is. De van mentség ellene: ahol gyöngytyúk van, ott nincs patkány.

De a kakukk és fiókái ellen ki véd meg? A *Holdárnyék a kakukkfióka fészken* című kép kapcsán bennem épp ez a kérdés fogalmazódik meg. A nagyméretű alkotás közepén, a fészekben annak a jelenetnek vagyunk éppen tanúi, hogy a kakukkfióka kikelése után, három napon belül kilökdösi a fészekből a mostohatestvéreit, a gazdamadár tojásait, fiókáit. A gazdamadár őt neveli fel, és így csak ő részesül minden szülői gondoskodásból. Furcsa szimbolikus honfoglalás ez. Sok nép tűnt el így a föld színéről.

A hangoskodás, a tülekedés s az emberi gyengeségek, bűnök, hibák és vétkek mind mérlegre kerülnek majd egyszer. Ezt fejezi ki a *Disznó a mázsán* című alkotással is, amelynek (a művész bevallása szerint) egy Somoson lejátszódott esemény volt a kiindulópontja. Egy összekötött lábú disznót tett egy ember a mázsára. Méri a súlyát, ám az állat az ijedtségtől(?) maga alá piszkított, megtisztult. A piszok ugyanúgy a mérlegen marad, hiszen azzal is többet nyom. S ez már olyan közeget jelent, ahol már nem a minőség, hanem a mennyiség számít. S vajon így van ez jól? A mérlegeléskor, az utolsó ítéletkor a piszokkal, a gonoszossággal, a mennyiséggel együtt leszünk mérlegelve, senki nem takarítja azt le onnan. S ezek után szembe merünk-e nézni azzal a képpel, amit az *Én Istenem* címűn látunk? Azzal, hogy Krisztus a mi bűneinket váltotta meg. Véleményem szerint korunk leghatásosabb és legmegrázóbb alkotása ez, s azt is ki merem jelenteni, hogy az egész egyetemes művészettörténetben is. Ugyanolyan súlyú műnek számít, mint akár Grünewald *Isenheimi oltára*, Gauguin vagy MS mester ábrázolásai. Földi Péter festményén az önként vállalt szenvedés legmagasabb foka jut szerephez, melyet csak isteni eredettel és isteni erővel lehet véghezvinni. A vakítóan fehér háttérből a megfeszített Krisztus határozott kontúrái emelkednek ki. A kereszt lábánál a szokásos Földi-jelkép, egy kacsaszerű lény álldogál. Ez a Fiastyúk – népi nevén Csibestyúk. A szimbolikában a

kacsához olyan fogalmak tartoznak, mint anyai, védelmező, kényeztető, teremtésegítő. A világ legkülönbözőbb népeinek mítoszaiban a kacsza a Felső világ urának segítője a teremtésnél, mert az Ósvízbe merülve ő hozza fel a Földet. A hantik a Tejutat kacsátnak is nevezik, az Égisten fiait pedig kacsafigaknak. Tehát Krisztus halála egyben Földi Péter képén is a feltámadás, azaz az újjászületés jelképe. De mi teszi még kiemelkedővé ezt a festményt? Krisztus kezének ábrázolása. Saját hüvelykujjával nyomja a szögeket saját tenyerébe. Egyértelművé teszi ezzel a mozdulattal az önként vállalt szenvedést, értünk, mindannyiunkért.

Tehát Földi Péter képei azt üzenik nekünk e kiállítás során, hogy van reménye az emberiségnek, de egyben egyik művével fel is adja a leckét. Ez a *Hangyaboly*. A hangyák telepeiben igen nagy rendszerezettség figyelhető meg, még akkor is, ha némelyikükben több millió egyed él. A hangyakolonciák az erdők, mezők őrzői és rendőrei. Minden egyes hangyának megvan a maga feladata, egyesek például a hangyavár felépüléséért és javításáért felelősek, míg mások az ivadék gondozásért, a táplálék biztosításáért, a vár védelméért, a takarításért, a hangyaállatok, azaz a levéltetvek „fejéséért” és megvédéséért felelnek. A hangya éppen ezért a közösségben elfoglalt helyünkre emlékeztet bennünket. Mindenkinek megvan a maga terve, feladata és helye a világban. A hangyák üzenete, hogy ha az ember szorgalmas és kitartó, és hisz abban, hogy túl tud nőni önmagán, sok mindent meg tud mozgatni. S a hangya a saját súlyánál sokkal többet képes cipelni. Ehhez is hitet és erőt adnak Földi Péter képei.

